

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ เพื่อให้ถึงจุดมุ่งหมายคือการกินดีอยู่ดี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 มีเป้าหมายที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจให้สามารถขยายกำลังการผลิตเพื่อลดช่องว่างในทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่ประชาชนให้ลดน้อยลง โดยเฉพาะชาวไร่นาชาวนาผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนคนยากจนและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้อยู่ดีมีกินและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนเร่งกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจให้ไปถึงประชาชนในส่วนภูมิภาค และประชาชนในชนบท ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรให้เพิ่มขึ้นให้ได้ร้อยละ 5 ต่อปี วิธีการที่สำคัญคือการเพิ่มผลผลิตและการปลูกพืชหมุนเวียน พืชเศรษฐกิจที่สามารถเร่งผลิตตามแนวทางขยายการผลิตดังกล่าว ได้แก่ ชาวนาปราง ชาวมะลิ ถั่ว ข้าวฟ่าง อ้อย ยาสูบ ฝ้าย และยางพารา¹

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม รายได้หลักของประชากรส่วนใหญ่มาจากการทำการเกษตร และเพื่อให้นโยบายส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรตามที่กล่าวแล้วข้างต้นประสบผลสำเร็จ รัฐบาลได้วางแนวทางปรับปรุงการเกษตรที่สำคัญไว้มากมาย เช่น

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524. (พระนคร : เรื่องแสงการพิมพ์, 2520), หน้า 36 - 37.

รัฐบาลได้ปฏิรูประบบราคาและระบบจำหน่ายผลิตทางการเกษตรให้เป็น
 ธรรมต่อชาวไร่ชาวนาในชนบท ตลอดจนการเร่งรัดจัดสรรปัจจัยการผลิตที่จำเป็นทาง
 การเกษตร โดยเฉพาะปรับปรุงระบบชลประทานให้ถึงไร่นา การขยายสินเชื่อทาง
 การเกษตร การจัดหาปัจจัยทางการผลิตการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช
 พันธุ์พืชใหม่ ๆ ที่สำคัญตามความเหมาะสมในแต่ละภาค¹

นิคมสร้างตนเองเป็นหน่วยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมหน่วยหนึ่ง ใน
 ทางเศรษฐกิจนั้นนิคมสร้างตนเองต่าง ๆ กำลังเร่งผลิตพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ ตามแผน
 พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ปัจจุบันนิคมสร้างตนเองทั่วประเทศมี
 จำนวน 58 นิคม อยู่ในความรับผิดชอบของกรมประมงสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย
 จำนวน 48 นิคม ส่วนอีก 10 นิคม ซึ่งเป็นนิคมที่เจริญพอสมควร กล่าวคือ

1. สมาชิกนิคมมีรายได้ดีพอจะเลี้ยงตัวเองได้แล้ว
2. สมาชิกนิคมชำระหนี้สินให้ภัยทางราชการ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว
3. มีเครื่องสาธารณูปโภค เช่น ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าครบถ้วน
4. มีสถานที่ที่จำเป็นต่อสมาชิกนิคมและบุตรหลาน เช่น โรงเรียน สถานี
 อณามัย สถานีตำรวจ
5. มีการแบ่งเขตการปกครองภายในนิคมที่เด่นชัด เช่น มีหัวหน้าผัง
 หัวหน้าเขต
6. เป็นนิคมที่จัดสรรที่ดินทำกินให้สมาชิกครบตามโครงการ
7. เป็นนิคมที่ตั้งมาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

นิคมที่เข้าหลักเกณฑ์นี้ 10 นิคม กรมประมงสงเคราะห์ได้โอนให้จังหวัดรับ
 รับผิดชอบไปแล้ว

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

นิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นนิคมหนึ่งที่ส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พืชเศรษฐกิจที่กำลังเร่งส่งเสริม ได้แก่ ยาง การที่นิคมสร้างตนเองลำตะคองหันมาส่งเสริมให้สมาชิกปลูกยาง เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าในปัจจุบันประเทศไทยต้องสั่งซื้อยางดิบเข้าประเทศปีละเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเสียค่าการนำเข้ายางดิบหลายพันล้านบาท ซึ่งจะเห็นได้จากตารางแสดงสถิติการนำเข้ายางดิบดังต่อไปนี้

1

ปี	จำนวน(กิโลกรัม)	มูลค่า(บาท)
2520 (ม.ค. - ธ.ค.)	90,650,353	2,880,550,680
2521 (")	69,721,835	2,023,505,551
2522 (")	92,114,917	2,720,651,415
2523 (ม.ค. - พ.ค.)	28,483,405	948,007,685

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่นิคมสร้างตนเองลำตะคองหันมาส่งเสริมให้สมาชิกปลูกยาง เนื่องจากพื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้การปลูกข้าวโพดซึ่งเป็นพืชหลักไม่ไ้ผลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจเบื้องต้นของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำตะคอง โดยคณะอาจารย์และนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี 2514 - 2515 ปรากฏว่าสมาชิกนิคมปลูกข้าวโพดในฤดูแรกของการเพาะปลูกได้ผลถึง 98.6% ในฤดูที่สองของปี เพาะปลูกได้ผลเพียง 96.5% และผลผลิตพีชชนิดเดียวกันนี้ หากปลูกซ้ำเป็นประจำทุกปีจะได้ผลผลิตตกต่ำลงทุกปี ซึ่งเป็นสาเหตุเพราะ

1. ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง

¹ Thailand, Customs Department, Foreign Trade Statistics of Thailand. (Bangkok : n.p. 1977 - 1980).

2. เป็นการสะสมโรคและแมลง โดยเฉพาะโรค "ราน้ำค้าง"

3. เป็นการลงทุนที่เสี่ยงกับราคาสลัด เพราะราคาไม่แน่นอน และเสี่ยงกับโรคพืช และแมลงระบาด¹

จากเหตุผลดังกล่าว นิคมสร้างตนเองลำตะคองจึงเริ่มส่งเสริมให้สมาชิกนิคมปลูกฝ้าย ซึ่งไม่ต้องการความอุดมสมบูรณ์ของดินมากนัก และทนความแห้งแล้งได้ดีกว่าข้าวโพด

สำหรับพืชอื่น ๆ ที่นิคมสร้างตนเองลำตะคองส่งเสริมให้สมาชิกปลูก ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว และไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง ขนุน ละคร มะพร้าว การส่งเสริมให้ปลูกไม้ยืนต้นเหล่านี้เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ และเพื่อจะเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งจะทำให้สมาชิกมีรายได้ที่แน่นอนในอนาคต ในเรื่องการส่งเสริมการผลิตเหล่านี้ นิคมสร้างตนเองลำตะคองได้จัดดำเนินการดังต่อไปนี้คือ

1. การคัดเลือกสมาชิกนิคมตัวอย่างให้กระจายไปตามจุดต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เพื่อแนะนำพันธุ์พืช เศรษฐกิจ และวิทยาการการเกษตรแผนใหม่ให้กับสมาชิกนิคมเพื่อเป็นแบบฉบับแก่สมาชิกอื่น ๆ พืชเศรษฐกิจที่แนะนำได้แก่ ฝ้ายพันธุ์ใหม่ต่าง ๆ ข้าวโพด (พันธุ์สุวรรณ 1) ถั่วลิสง (พันธุ์ไทนาน เบอร์ 9 และลอนยูน) ถั่วเหลือง (พันธุ์ สจ. 1. สจ 2 และ สจ 4) ถั่วเขียว (พันธุ์เอ็ม 7.10 และอุทอง 1) ตลอดจนให้เงินทุนเพื่อสินเชื่อทางการเกษตร

2. การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มไร่นาตัวอย่าง ส่วนใหญ่จัดขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อปลูกพืชชนิดหนึ่งชนิดใดโดยเฉพาะ และโครงการให้สินเชื่อเฉพาะพืชนั้น ๆ การให้สินเชื่อดังกล่าว เป็นการให้สินเชื่อจากกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งใช้งบประมาณแผ่นดิน และสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ สำหรับสินเชื่อจากกรมประชาสงเคราะห์จะให้แก่สมาชิก

¹ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจเบื้องต้นของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท, 2515), หน้า 37.

ภายในวงเงินไม่เกิน 5,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี ให้ส่งใช้ภายใน 1 ปี หรือมากกว่านั้นตามแต่จะกำหนด ส่วนอัตราดอกเบี้ยจากธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 12 ต่อปี สำหรับการส่งใช้คืนขึ้นอยู่กับข้อตกลงของสมาชิกแต่ละราย

3. การจัดทำแปลงสาธิต 2 ลักษณะ คือ

ก. วางแผนจัดทำในที่ดินของสมาชิกเอง เพื่อแนะนำวิธีการปลูก การใช้พันธุ์พืชใหม่ การใช้ปุ๋ย การใช้ยาปราบศัตรูพืชที่ถูกต้องตามหลักวิธีการ

ข. วางแผนจัดทำแปลงสาธิตขึ้นในพื้นที่ของโรงเรียนสามัญในนิคม โดยถือหลักเกณฑ์เดียวกันกับพื้นที่ทำกินของสมาชิก โดยคาดว่าจะได้รับผลประโยชน์เป็นขั้น ดังนี้ คือความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะถูกถ่ายทอดให้ครู ครูจะถ่ายทอดให้นักเรียน นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้สมาชิกนิคมที่เป็นนิคมการค้า หรือญาติพี่น้อง

4. ให้มีการออกเยี่ยมแปลงสมาชิกเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปรียบเทียบแข่งขัน

5. จัดให้มีการประชุมอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ เป็นประจำทุกเดือน

6. ให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะอย่าง เช่น การปลูกฝ้าย ข้าวโพด โดยเน้นหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติบำรุงรักษาอุปกรณ์สมัยใหม่ปราบศัตรูพืช และการใช้ยาปราบศัตรูพืช

7. จัดฉายภาพยนตร์และงานโสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับการทำการเกษตรแก่สมาชิกนิคม เป็นการเพิ่มพูนความรู้ในด้านการประกอบอาชีพ

8. ส่งเสริมให้สมาชิกนิคมประกันภัย การปลูกพืชโดยมีการประกันภัยกับบริษัทประกันภัย เพื่อลดการเสี่ยงในการลงทุนการปลูกพืชของสมาชิก¹

¹ กรมประชาสงเคราะห์, สรุปกิจการนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บ้านปากเกร็ด, 2522), หน้า 12 - 13.

จากแผนพัฒนาการเกษตรของนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ปรากฏว่าปัจจุบันมีสมาชิกนิคมหันมาสนใจที่จะปลูกฝ้าย ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ รวมทั้งไม้ยืนต้นแล้วเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะฝ้ายมีสมาชิกปลูกแล้วทั้งสิ้น 912 ราย รวมพื้นที่ปลูกฝ้ายทั้งสิ้น 20,000 ไร่ คิดเฉลี่ยแล้วปลูกครอบครัวละ 19 ไร่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางการเปรียบเทียบการปลูกฝ้าย
ของนิคมสร้างตนเองลำตะคองปี 2516 - 2523

ปี	เนื้อที่ปลูก เฉลี่ย/ไร่	ต้นทุน/ต่อไร่ บาท	ผลผลิต กิโลกรัม/ไร่	กิโลกรัมละ บาท	รายได้/ต่อไร่ บาท	กำไร/ต่อไร่ บาท	หมายเหตุ
2516	250.75	550.45	257.25	11.15	2,868.34	2,317.89	ไม่รวมแรงงานครอบครัวและ คอกเบี้ยธนาคาร
2517	476.15	632.40	352.30	7.25	2,554.20	1,921.80	
2518	696.31	788.06	292.44	8.61	2,517.90	1,729.84	
2519	2,908.80	954.28	339.18	12.46	4,224.72	3,263.00	
2520	7,840.00	1,072.00	339.18	12.46	4,224.72	3,263.11	
2521	15,000.00	1,470.00	190.00	12.65	2,043.50	573.5	
2522	20,000.00	1,500.00	200.00	11.45	2,290.00	790.00	
2523	4,000.00	-	300.00	-	-	-	ผลผลิตรวม 1,200,000 กิโลกรัม ขายได้ มูลค่า 14,400,000 ล้านบาท

ข้อสังเกต การที่ในปี 2523 ปลูกฝ้ายน้อยลงเป็นผลเนื่องมาจากในปี 2522 มีศัตรูฝ้ายระบาด เช่น หนอน มาก ทำให้สมาชิกนิคมต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อยา
ปราบศัตรูพืชมาก และผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ในปี 2523 มีสมาชิกปลูกฝ้ายน้อยลง แต่ขณะนี้นิคมก็ได้รณรงค์ให้หันมาปลูกฝ้ายมากขึ้น ปรกอบ
กับราคาฝ้ายในปี 2523 ที่ขึ้น คาดว่าในปี 2524 สมาชิกจะหันมาปลูกฝ้ายมาเช่นเดิม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

ในการส่งเสริมให้สมาชิกนิคมปลูกฝ้ายนั้น นิคมสร้างตนเองลำตะคองได้ดำเนินการ พอสรุปลั้ดดังนี้คือ

1. เมื่อมีสมาชิกนิคมสนใจสมัครเข้ารับการส่งเสริมการปลูกฝ้ายเป็นจำนวนมาก นิคมได้พิจารณาคัดเลือกส่งเสริมเฉพาะสมาชิกที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์
2. ได้ติดต่อขอความสนับสนุนจากธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น ให้ช่วยจัดหาสินเชื่อการปลูกฝ้ายจากธนาคารพาณิชย์ในท้องถิ่น โดยให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย ชมรมธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดนครราชสีมาและนิคมสร้างตนเองหลายครั้ง ผลปรากฏว่ามีธนาคารพาณิชย์ 6 แห่งให้ความสนใจและให้การสนับสนุน โดยจัดสรรบริการสินเชื่อปลูกฝ้ายแก่สมาชิกตามหลักเกณฑ์ของนิคมและธนาคาร
3. ได้ติดต่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ฝ้ายจากหน่วยงานทั้งของราชการและเอกชนโดยให้สหกรณ์ซื้อมาจำหน่ายแก่สมาชิกนิคมให้เป็นพันธุ์ปลูก ซึ่งมีพันธุ์ฝ้ายต่าง ๆ ดังนี้คือ
 - พันธุ์ตากฟ้า 1 จากแปลงขยายพันธุ์ของสมาชิกนิคม
 - พันธุ์ บี ที เค 2 จากโรงงานหีบฝ้าย
4. ติดต่อและจัดหายาปราบศัตรูฝ้ายจากบริษัทจำหน่ายผลิตภัณฑ์เคมีเกษตร เพื่อให้สหกรณ์การเกษตร นิคมสร้างตนเองลำตะคองจำกัด สั่งซื้อและนำไปจำหน่ายแก่สมาชิกนิคมผู้ได้รับการส่งเสริมปลูกฝ้าย และสมาชิกผู้สนใจปลูกรายอื่น ๆ ในขณะเดียวกันได้ติดต่อขอยาคูลูกเมล็ดพันธุ์ฝ้าย (บราซิโคล) เพื่อป้องกันโรคเน่าคอดินของฝ้ายจากกองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตรมาให้สหกรณ์เพื่อคูลูกเมล็ดพันธุ์ฝ้าย ก่อนที่ทางสหกรณ์จะจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ฝ้ายแก่สมาชิกต่อไป
5. จัดอบรมหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกที่ปลูกฝ้าย กรมหลักวิชาการเกษตรแผนใหม่ โดยมีนักวิชาการเกษตรที่มีความรู้ในการปลูกฝ้ายจากกรมวิชาการเกษตร เป็นผู้ให้การบรรยาย ในโอกาสเดียวกันนี้ได้บรรยายเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเพื่อขอรับสินเชื่อในรูปแบบของวัสดุการเกษตร เช่น ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์จากสหกรณ์ โดยมีนักวิชาการจากโครงการส่งเสริมการเกษตร ผู้จัดการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ อำเภอ

ปรากฏของ จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ให้การบรรยาย นอกจากนี้ได้จัดให้มีการสาธิต การทำปุ๋ยหมัก และแนะนำให้ไปใช้ในการปรับปรุงดิน

6. จัดอบรมสมาชิกปลูกฝ้ายตามผังหมู่บ้านต่าง ๆ ก่อนจะถึงฤดูกาลเพาะ ปลูกฝ้าย ในการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการปลูกฝ้ายตามหลักวิชาการ เกษตรแผนใหม่ จัดทำสมุดคู่มือชีลีนเชื้อ และชี้แจงแนวทางปฏิบัติเพื่อรับสินเชื่อนี้ในรูปของวัสดุการเกษตร จากสหกรณ์

7. จัดให้มีการประชุมสมาชิกปลูกฝ้ายและผู้สนใจ เพื่อแนะนำวิธีการแก้ไข ปัญหา ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลในการปลูกฝ้ายและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ตามผังและ หมู่บ้านต่าง ๆ เป็นประจำทุก ๆ 1 - 2 เดือนตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้ ชี้แจงและแนะนำการตลาดการชำระคืนสินเชื่อนี้และแผนงานส่งเสริมในปีต่อไป

8. ได้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ฝ้ายตากฟ้า 1 จำนวน 600 ไร่ พันธุ์จี จำนวน 400 ไร่ เพื่อเก็บรวบรวมพันธุ์ไว้จำหน่ายให้สมาชิกใช้เพาะปลูกในปีต่อไป ซึ่ง จะช่วยแก้ไขปัญหาคาราคาเผลนเมล็ดพันธุ์ที่ดี และถ้าหากมีเมล็ดพันธุ์เหลือจะได้จัดส่ง ให้นิคมอื่น ๆ นำไปใช้ขยายพันธุ์ต่อไป

9. ตรวจเยี่ยมสมาชิกปลูกฝ้ายและสมาชิกนิคมอื่น ๆ เจ้าหน้าที่การเกษตร ได้ออกตรวจเยี่ยมตามตารางนัดหมายที่ได้แจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้าแล้วเป็นประจำ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่การเกษตรจะเป็นผู้เก็บรวบรวมตัวเลขข้อมูลการปลูกฝ้ายเพื่อ นำไปประมวลผล กำหนดแนวทางในการส่งเสริมในปีต่อไป

10. จัดหน่วยส่งเสริมการเกษตรเคลื่อนที่ (Mobile unit) ออกประชา- สัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคแมลงและศัตรูฝ้าย ในขณะที่มีโรคเน่าคอดิน และโรคใบหงิกระบาด

11. สำหรับเนื้อที่ปลูกฝ้ายของสมาชิกนิคมปี 2522 ปรากฏว่าโครงการกำหนด นโยบายให้สมาชิกนิคมปลูกฝ้ายครอบครัวละ 10 ไร่ มีสมาชิกได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิก ที่ได้รับสินเชื่อนี้ 912 ครอบครัว รวมเป็นเนื้อที่ประมาณ 9,120 ไร่ นอกจากนี้ยังมีสมาชิก ที่ใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวปลูกฝ้าย โดยมีได้ใช้สินเชื่อนี้เป็นจำนวนมาก รวมพื้นที่ปลูก

ทั้งหมด 20,000 ไร่ คิดเป็นเนื้อที่โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 19 ไร่

จากการที่นิคมส่งเสริมให้สมาชิกปลูกฝ้าย และมีสมาชิกพากันหันมาปลูกฝ้ายมาก ทำให้เป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่าสื่อชนิดใดที่มีบทบาททำให้สมาชิกยอมรับการปลูกฝ้าย โดยจะศึกษาถึงสื่อต่าง ๆ นับตั้งแต่สื่อบุคคล สื่อการประชุมอบรม สื่อการทำโรสาริต และสื่อมวลชน เพราะในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝ้ายหรือการทำ การเกษตรอื่น ๆ นอกจากเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการโน้มน้าวใจให้เกษตรกรหันมาปลูกฝ้ายนั้น ๆ ซึ่งผิดกับในอดีตที่เกษตรกรปลูกพืชชนิดหนึ่งชนิดใดเพราะบรรพบุรุษเคยทำมาก่อน อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทำให้เกษตรกรต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดว่าในปีนี้จะควรที่จะปลูกอะไร เพราะเหตุใด เช่น เห็นว่าควร จะปลูกฝ้ายเนื่องจากเห็นว่าฝ้ายมีราคาดี มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมออกมาแนะนำบ่อยครั้ง หรือเห็นเพื่อนบ้านทำแล้วได้ผล ได้รับความรู้เรื่องการปลูกฝ้ายจากสื่อมวลชนหลายชนิด เป็นต้น สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีบทบาทต่อการตัดสินใจของเกษตรกรทั้งสิ้น และเนื่องจากนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา เป็นนิคมหนึ่งที่เป็นหน่วยผลิตทางการเกษตร ซึ่งส่งเสริมให้ปลูกฝ้ายมานับตั้งแต่ปี 2516 และในแต่ละปีก็มีสมาชิกนิคมให้ความสนใจหันมาปลูกมากขึ้น แม้ในปี 2523 จะมีสมาชิกปลูกฝ้ายน้อยลง (ตามตารางหน้า 7) แต่ก็มีใ้ค้หมายความว่าแนวโน้มการปลูกฝ้ายจะมีน้อยลง เนื่องจากฝ้ายเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าวโพคซึ่งเป็นพืชซึ่งสมาชิกปลูกดั้งเดิม (ดูข้อมูล หน้า 13 - 14 จะเห็นว่าข้าวโพค 63,400 ไร่ ให้ผลตอบแทน 19,170,000 บาท ส่วนฝ้าย 20,000 ไร่ ให้ผลตอบแทน 36,000,000 บาท นอกจากนั้นสื่อต่าง ๆ นับตั้งแต่สื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของนิคม สื่อมวลชน เช่น วิทยุทองถิ่น ต่างก็ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการปลูกฝ้ายอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นที่เชื่อว่าสมาชิกนิคมจะหันมาปลูกฝ้ายเพิ่มมากขึ้นในปีต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในกองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์พิจารณาเห็นว่า เรื่องการปลูกฝ้ายเป็นเรื่องที่น่าสนใจและอยู่ในวิสัยที่จะเข้าพื้นที่เพื่อจะทำการวิจัยเรื่องนี้ได้ จึงได้เลือกหัวข้อ "การศึกษาบทบาท

ของสื่อชนิดต่าง ๆ ที่มีต่อการยอมรับฝ่ายพันธุ์ใหม่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา" เป็นหัวข้อในการทำวิจัยครั้งนี้ และเพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จึงคิดว่า การเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับนิคมสร้างตนเอง ลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา ต่อไปนี้คงจะเป็นประโยชน์เป็นอันมาก

รายละเอียดเกี่ยวกับนิคมสร้างตนเองลำตะคอง

จังหวัดนครราชสีมา

นิคมสร้างตนเองลำตะคอง เป็นนิคมที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการพิเศษ เพื่ออพยพราษฎรออกจากเขตน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนลำตะคองของกรมชลประทาน โดยใช้พื้นที่ป่าประมาณ 280,000 ไร่ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2510 ในเขตอำเภอปากช่อง ระหว่างกิโลเมตรที่ 142 - 173 คำนขวามือมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จดเขตสงวนทหารกองเสียบียงสัตว์ขั้มม่วง ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง
ทิศใต้	จดเขตสงวนวนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และตำบลวังกะทะ
ทิศตะวันออก	จดเขตอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	จดเขตสงวนกองวัดขึ้น กรมปศุสัตว์

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งนิคม¹

1. จัดสรรที่ดินให้ราษฎรที่ไม่มีที่ทำกิน หรือราษฎรที่อพยพจากเขตน้ำท่วมใหม่
ที่ทำกิน
2. เพื่อส่งเสริมให้ผลผลิตของสมาชิกให้สูงขึ้น
3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าและความมั่นคงในพื้นที่

¹ Ottfried C. Kirsh, The Role of Self - Help Groups in Rural Development Projects. (Research Center for International Agrarian Development, 1978), p.2.

นิคมสร้างตนเองลำตะคองมีสภาพพื้นที่ทั่ว ๆ ไปเป็นที่ราบสูง สลับเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่ดินสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ

1. พื้นที่ที่สามารถนำมาจัดสรรได้	100,000	ไร่
พื้นที่ที่จัดสรรแล้ว	56,000	ไร่
2. พื้นที่ที่สงวนและจัดสรรไม่ได้	180,000	ไร่
พื้นที่หมู่บ้านราษฎรเดิม	112,000	ไร่
พื้นที่ที่เป็นต้นน้ำลำธาร ภูเขา	66,000	ไร่
พื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อกิจการต่าง ๆ	2,000	ไร่

การจัดสรรที่ดิน

นิคมสร้างตนเองลำตะคองจัดสรรที่ดิน 2 แบบ คือ

1. แบบหมู่บ้าน นิคมได้จัดสรรแล้วรวม 18 หมู่บ้าน
2. แบบเรียงราย ได้แก่บริเวณพื้นที่ใดที่ไม่เหมาะสมที่จะจัดแบบหมู่บ้าน นิคมก็จัดแบบเรียงราย นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านราษฎรเดิมซึ่งอาศัยอยู่ก่อนนิคมจัดตั้งอีก รวม 10 หมู่บ้าน

ทั้งสองแบบนี้ นิคมได้จัดแบ่งให้ครอบครัวละ 18 ไร่ (เป็นพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ ที่ทำกิน 16 ไร่) ตามเป้าหมายจะบรรจุสมาชิกได้ 11,000 ครอบครัว ปัจจุบันบรรจุสมาชิกแล้ว 4,144 ครอบครัว จำนวน 20,720 คน มีราษฎรที่รอการบรรจุ 1,000 ครอบครัว นิคมสร้างตนเองลำตะคองได้ออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (น.ค 1) ให้แก่สมาชิกแล้ว 921 ราย

การปกครอง

นิคมได้แบ่งการปกครองออกเป็นเขต ปัจจุบันมี 22 เขต ในเขตหนึ่ง ๆ มีสมาชิกประมาณ 56 - 96 ครอบครัว สมาชิกนิคมทุก ๆ เขต คัดเลือกสมาชิกด้วยกันขึ้นเป็นหัวหน้าเขต เขตละ 1 คน ผู้ช่วย 2 คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน 4 คน เพื่อเป็นแกนกลางในการช่วยเหลือดูแล และประสานงานระหว่างสมาชิกนิคม

การประกอบอาชีพของสมาชิกนิคม

เดิมสมาชิกนิคมปลูกข้าวโพดเป็นหลักในการดำรงชีพ โดยปลูกพืชได้ปีละ 2 ครั้ง ต่อมาโครงการพัฒนาการเกษตรไทย - เยอรมัน นิคมสร้างตนเองลำตะคอง ได้ชักนำให้เปลี่ยนเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ เช่น ฝ้าย ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง นอกจากนั้นยังแนะนำให้ปลูกไม้ยืนต้นอื่น ๆ เช่น มะม่วง ขนุน ละมุด มะพร้าว เพื่อให้ไม้ยืนต้นเหล่านี้ช่วยรักษาความชุ่มชื้นในอากาศและในดิน อีกทั้งจะทำให้สมาชิกนิคมมีรายได้จากพืชผลในระยะยาวด้วย นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์ให้ถูกวิธี เช่น โค กระบือ ไข่ไก่และเลี้ยงสุกร ไก่ เป็ด ในเรื่องการส่งเสริมปลูกพืชเศรษฐกิจ และเลี้ยงสัตว์แยกได้ดังนี้¹

1. ข้าว	496	ไร่
2. ข้าวโพด	63,400	ไร่
3. ถั่วลิสง	1,535	ไร่
4. ข้าวฟ่าง	323	ไร่
5. ถั่วเขียว	879	ไร่
6. ถั่วเหลือง	190	ไร่
7. ฝ้าย	20,000	ไร่
8. ถั่ว	150	ไร่
9. สับปะรด	36	ไร่
10. ไม้ผลต่าง ๆ	4,220	ไร่
11. ละมุด	576	ไร่
12. วัว	255	ตัว
13. ควาย	145	ตัว

¹ กรมประชาสงเคราะห์. สรุปกิจการนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บ้านปากเกร็ด, 2523), หน้า 7 - 8.

14. หมู	120	ตัว
15. เบ็ด	313	ตัว
16. ไก่	1,925	ตัว
17. ห่าน	90	ตัว

รายได้ของสมาชิกนิกมแยกได้ดังนี้¹

ข้าวโพด	19,170,000	บาท
ฝ้าย	36,000,000	บาท
พืชอื่น ๆ	1,478,020	บาท
รับจ้าง	540,000	บาท
เฉลี่ยสมาชิกมีรายได้ปีละ	12,400	บาท ต่อครอบครัว

โครงการต่าง ๆ ของนิกม

1. โครงการพัฒนาการเกษตรไทย - เยอรมัน นิกมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา เป็นโครงการที่สองซึ่งรัฐบาลไทยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน โครงการนี้เป็นผลสืบเนื่องจากความสำเร็จของโครงการศูนย์สาธิตและการฝึกอบรมไทย - เยอรมัน นิกมสร้างตนเองพระพุทธรบาท โดยได้นำหลักและวิธีการปฏิบัติงานพัฒนาการเกษตร ซึ่งเน้นหนักทางด้านกาจัดบริการส่งเสริมการเกษตรและจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร เมื่อได้รับผลเป็นที่น่าพอใจจึงได้ขยายโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทางดังกล่าวไปยังนิกมสร้างตนเองต่าง ๆ อีก 4 แห่ง และได้เพิ่มเติมงานในด้านการพัฒนาสังคมขึ้นอีกด้านหนึ่งเพื่อให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นด้วย โดยได้วางแผนงานของโครงการนี้ให้ได้ผลสมบูรณ์และสอดคล้องกับนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515 - 2519) โครงการพัฒนาการเกษตรไทย - เยอรมัน นิคมสร้างตนเองลำตะคอง ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี 2516

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสร้างแบบฉบับในการพัฒนาการเกษตรและการดำเนินธุรกิจด้านสหกรณ์ ให้เป็นตัวอย่างแก่นิคมสร้างตนเองต่าง ๆ
2. เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกในโครงการให้สูงขึ้น
3. เพื่อศึกษารูปแบบสหกรณ์ระหว่างพหุภาคีคนกลางกับสมาชิกนิคม
4. เพื่อฝึกอบรมวิธีการส่งเสริมสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรและดำเนินธุรกิจสหกรณ์ให้กับเจ้าหน้าที่นิคม เจ้าหน้าที่งานส่งเสริมการสหกรณ์การเกษตรและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรที่จัดตั้งขึ้นในนิคมสร้างตนเองต่าง ๆ

โครงการพัฒนาการเกษตรไทย - เยอรมัน นิคมสร้างตนเองลำตะคอง ได้แบ่งงานในด้านการพัฒนาการเกษตรออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

- งานส่งเสริมการเกษตรและฝึกอบรม
- งานส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร

006882

งานส่งเสริมการเกษตรและฝึกอบรม

ก่อนดำเนินงานตามโครงการนี้ สมาชิกนิคมในนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ปลูกข้าวโพดเป็นหลักเพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง มีโรคและแมลงระบาด และการปลูกข้าวโพดเป็นการเสี่ยงกับภาวะตลาด เพราะราคาข้าวโพดไม่แน่นอน โครงการพัฒนาการเกษตรไทย - เยอรมัน จึงส่งเสริมให้สมาชิกนิคมปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ แทนข้าวโพด และได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้

1. เพิ่มรายได้ของสมาชิก โดยการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิดหมุนเวียนกันไป
2. แนะนำพืชพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง และมีความต้านทานโรค
3. แนะนำพืชพันธุ์ใหม่ที่ตลาดโลกต้องการ และสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่าง

ประเทศ

4. ส่งเสริมและชักนำให้สมาชิกนิคมในโครงการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพทางการเกษตรแบบดั้งเดิมมาเป็นวิธีใหม่ที่มีประสิทธิภาพ อันจะทำให้รายได้และความเป็นอยู่สูงขึ้น

5. เพื่อให้สมาชิกนิคมได้ใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตของตนอย่างเหมาะสมและสัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางวิชาการ เกษตร

6. ปรับปรุงดินโดยแนะนำให้ปลูกพืชบำรุงดิน เช่น พืชตระกูลถั่ว

7. เพื่อสร้างเสริมลักษณะความเป็นผู้นำและพัฒนาทัศนคติของสมาชิกนิคมในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน

พืชหลักที่โครงการพัฒนาการเกษตรไทย - เยอรมันส่งเสริมให้ปลูกมีหลายชนิด และฝ่ายเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริม ซึ่งรายละเอียดได้กล่าวแล้วในตอนต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย